

Душан И. Синдик

Тестамент Јелене Балшић

Међународни научни симпозион "Никон Јерусалимљанин: вријеме – личност – дјело", Цетиње - Скадарско језеро, 7-9. септембар 2000.

САЖЕТАК: Тестамент Јелене Балшић, од 1411. удате Хранић, умрле 1442, сачуван је у препису у Хисторијском архиву у Дубровнику, а објављен је више пута. Овом приликом уз текст је дат коментар са објашњењем о његовом постанку и месту настанка. Истакнута је првобитна жеља Јеленина (позната из других докумената) да последње године свога живота проведе на територији Дубровачке Републике и да буде сахрањена у православној цркви, коју је требало саградити ван градских зидина. Будући да дубровачки Сенат градњу није одобрио, она се вратила у Зету, на територију свога првог супруга Ђурђа II. Страцимировића Балшића. Уз тестамент, објављују се документи који са њим чине логичну цјелину.

О личности и значају Јелене Лазаревић, удате Балшић, касније Хранић, говори више повеља сачуваних у Архиву Дубровачке Републике. Оне се могу разврстати у три групе. 1. Писма која су од стране Дубровачке општине (од 1415: републике) упућена госпођи Јели и њеном сину Балши, 2. Писма која се односе на везе њеног другог супруга великог војводе Сандаља Хранића и ње саме са Дубровником, и 3. Акта која су потекла од госпође Јеле или се односе само на њу.¹

Нас овом приликом занимају само два акта: А. тестамент госпође Јеле из 1442. године и Б. једно писмо дубровачке владе својим посланицима на двору деспота Ђурђа Бранковића у јесен 1435.

А. Тестамент Јелене Балшић-Косаче одавно је привлачио пажњу историчара. Он није сачуван у оригиналу, него у поузданом препису Никше Звездића, познатог канцелара дубровачке српске канцеларије. Из уводне белешке, писане ћирилицом као и тестамент, сазнајемо да су пред дубровачког кнеза Никшу Пуцића и Мало вијеће позвани старац јерусалимски и духовник Никандар, калуђер Јован и Добрко Марнић. Сваки од њих је заклет над тестаментом Јелениним. Они су том приликом изјавили да је тестамент састављен по налогу саме Јелене, док је била у добром физичком и духовном здрављу.²

Писан у првом лицу множине, тестамент почиње вербалним инвокацијом: У име Оца и Сина и Светога Духа у Светој Тројници, а затим одмах прелази на интитулацију и нарацију. Занимљиво је да о свом пореклу она говори само да је кћи светопочившег кнеза Лазара, док своја два супруга не спомиње. Из нарације

¹ Љ. Стојановић, Старе српске повеље и писма I, Београд, 1929, бр. 388-392, 394, 395, 396-400.

² Исто, бр. 400. М. Пуцић, *Споменици српски* II, Београд 1862, бр. 37, први је објавио тестамент Јелене Балшић. У додатку је споменуо и веома занимљива акта, сва у вези са тестаментом, која се овде објављују у прилогу.

сознајемо да се госпођа Јела, пре него што је саставила тестамент, састала у Горичанима (Горчанима) са војводом Степаном (потоњим херцегом) и да је том приликом добила војводину реч да ће тестамент бити извршен без икаквих сметњи од стране војводе и његове деце. Зато она при доброј свести и снази одређује како треба поступити у часу смрти. Имовина се дели овако:

1. Војвода Степан добија две свите које су тренутно код Никше Тамарића, огртач (кунтуш) украшен златом, велики пехар (кругла?) и 500 дуката који су код Лукше Полутиновића (= Лука Паутинов? из Котора) под интересом.
2. Плашт са бисером, ако је господин војвода сагласан, припада госпођи Јелени војводином, и "моје" оглавље (нека врста капе или круне) са камењем и бисером и велики обојци.
3. Владислав добија сребрну позлаћену роменчу (суд за воду), прстен са окцем и змајевим и свете мошти које су код Јелене.
4. Госпођици Кателени: обојци мали и златна дугмад.
5. Теодори, својој унуци: појас на плавој тканини и прстен на којем је камен сафир, један "билчужац".
6. Кнезу Влатку: остали прстенчићи и кругла (чаша) мала.
7. Издвајају се: сребрни судови који су у комуну (тј. у Дубровнику), зделе, пехари и све што припада цркви Светог Георгија и новој цркви Пресвете Богородице. Остало (шта се под тим подразумева=?) узима господин војвода с тим да плати колико је право, а тим новцем да се покрију трошкови покривања цркве коју је изградила себи за гроб.
8. Златна икона која је у комуну припада њеној сестри госпоши деспини (Оливери), а после њене смрти госпођи Јели војводиномј супрузи.
9. 1000 дуката у комуну поделиће госпођа Јела војводина и духовник (=Никандар) за душу Јелене Балшић на следећи начин: 200 дуката сестри деспини (Оливери) за службе задушнице и за милостињу; цркви у којој ће бити сахрањена 200 дуката да се службе задушнице певају стално и да се дели милостиња; за кров цркве у Горици већ је дато 60 дуката, мајсторима да се да још 30 дуката. Чељад која је окружује, а нађе се у близини у часу смрти добиће: старац јерусалимски Никандар 50 дуката, калуђер Јован 40 дуката, Вукосав Тамарић 40 дуката, поп Теодосије 30 дуката, дуци (?) 12 дуката, и владици (госпођи) Ружи и сину 30 дуката, Каталени кћери Николиномј 30 дуката, Дубрку (Дубрушку) ако буде присутан самртном часу 30 дуката, девојкама које буду служиле до краја да се по договору да прђија колико се може да би се удомиле, а осталој чељади да се да милостиња колико се узмогне, а по договору.
10. У трговину (трговачку радњу) Лавре(нтија) Шиговића у Бару уложено је 600 дуката. Приход (добитак-камата) од тог новца припада новој цркви у Горици саграђеној Јелени за гроб, да би се одржавали виногради у Бесима (Бесех) купљени за цркву св. Георгија, па су виногради замењени за маслињаке у Бару и солила. Све то има да потврди господин војвода, а после Јеленине смрти ктитор и старатељ те имовине биће унука оставитеља, госпођа Јела војводина и њихов (син) кнез Владислав. Од сребрног посуђа које се буде нашло после смрти госпођа Јелена и Владислав могу узети и предати цркви по свом нахођењу где што недостаје. Исто могу учинити са покућством и књигама и приложити обема црквама (Богородичиној у Горици и Св. Георгија), где што припада.

Пре више од двадесет година, приликом прославе 700 година оснивања Дубровачког архива и архивске службе у Југославији, речено је да источно од Котора и Дубровника све до обала Црног мора, настаје у архивском смислу брисани простор.³ Посматран са дипломатичко-архивистичке тачке гледишта тестамент је значајан зато што нам показује да су и у тим крајевима била позната правила о састављању ноторских аката. Чак се може рећи да су неке формуле преведене. Веома мали број сачуваних повеља показује да су у унутрашњости Балкана ипак постојале и функционисале ноторске канцеларије.

Тестамент показује пре свега бригу Јелене Балшић о цркви у којој ће бити сахрањена. Она се побринула да црква буде обезбеђена неопходним потрештинама за свакодневни живот, али исто тако да и чланови породице добију одговарајуће поклоне да би је задржали у доброј успомени и да би се постарали да опоруха буде извршена. Види се да је Јелена Балшић имала и пословне и трговачке везе (давање новца на добит) које су јој за живота омогућавали да лакше преживи.

Упркос томе што је, из нама недовољно познатих разлога, желела да напусти земљу свога другог супруга, остала је до краја привржена његовој породици и тражила од свих чланова породице да изврше тестамент, а посебно од главног Сандаљевог наследника, војводе Степана Вукчића.

Једно од основних правила историјске методологије јесте да се не праве хипотезе о ономе што би било да је ток историјских догађаја био друкчији од познатог. У овом случају, ваљда зато да би изузетак потврдио правило, можемо са сигурношћу рећи да би тестамент наше јунакиње у свом главном делу био друкчије и на другом месту састављен, да је њеној молби било удовољено.

Б. Да је то заиста тако сазнајемо посредно из писма Дубровачке владе упућеног својим посланицима на двору деспота Ђурђа, неколико година пре настанка опорухе о којој је до сада говорено. Писмо је веома значајно, јер баца више светла на личност једне наше истакнуте жене феудалног доба и то на њену делатност као православне хришћанке. Наиме, још крајем 1434. године, велики војвода Сандаљ Хранић, затражио је дозволу Дубровачке владе да ван дубровачких градских зидина сагради цркву у убожиште.⁴ За убожиште је одговорено да се може градити, а за цркву је речено да треба имати дозволу црквених власти и увек је наложена исприка. Без обзира на тесне пријатељске везе са Сандаљем, и што су га оценили као човека "живог духа, здравог расуђивања, веома деликатног, који је схватао ствари са лакоћом", дубровачки хроничари су сматрали "да би његов помен био вечан да његов живот није био упрљан и замрачен грешкама схизме и патаренским обредом у којем је рођен и умро". Дубровачка влада није дозвољавала изградњу црквених објеката других религија, па није учињен изузетак ни Сандаљу, иако су од њега петнаестак година раније купили јужни део Конавала са жупом Витаљином и данас светски

³ М. Милошевић, Развој архивске службе Југославије, Архивист XXIX Београд 1979, 17-22.

⁴ Ј. Тадић, *Промет путника у старом Дубровнику*, Дубровник 1939, 117-118, нап. 11.

познатим ртом Оштро са Превлаком. Сандаљ је умро 15. марта 1435, а већ у септембру исте године написано је писмо деспоту Ђурђу. Не види се поуздано из тога писма да ли је Јелена Сандаљевица после смрти свога супруга лично обновила захтев Дубровачкој влади за изградњу цркве или је само молила свога сестрића деспота Ђурђа Бранковића да он у њено име обнови захтев. Тек Дубровчани ни Јелениној молби нису изашли у сусрет. Из наведеног писма посредно сазнајемо да је Јелена желела да сагради ван градских зидина једну малу цркву у којој би се служба Божја одвијала *all greca*, јер јој је намера била да своје последње дане проведе у Дубровнику, и да буде сахрањена у тој цркви. Одбијајући молбу, Дубровчани су рекли да изградња цркве спада у духовни ауторитет папе, а они не желе да се у тај ауторитет мешају, “сем ако не желимо екскомуникацију». «Чак и ако бисмо хтели да градимо цркву у нашој римској вери, не бисмо је могли градити, ако нам папа то не би свечано одобрио и дао дозволу и поклон, да би у тако украшеној цркви могла да се слави Божја служба»⁵.

⁵ О Сандаљу Хранићу и захтеву госпође Јелене дуборачки хроничар Растић пише: (r. 263) *Ma intanto alli 15 del mese marzo, mori Sandagl Hranich, il quale nella sua gioventu, in tempo della guerra del re ostoja, niente fevorevole alla repubblica, avanzato in eta ed ammaestato dagli accidenti, sempre (le) si tenne unito, deferando molto alli consigli del senato, con she mosto d intender la vera massima che si deve tener tra i principi deboli, confinati con uno prepotente, come a (p. 264) ragguaglio de Ragusei e Sandagl era Turco, gia intruso nella Sclavonia. Del resto fui un principe di spirio vivo, di ragionamento forte, di molta delicatezza, che penetrava le cose con facilita, ed avrebe immortalata la sua memoria, se non avesse machiato la sua vita ed oscurato la fama con li erori dello scisma e rito patareno, nel quale nasque e mori... Ma il despota presa occasione ad istanza d Elena, moglie del morto Sandagl Hranich, ricercar la repubblica per meter ad essa Elena fabricar una shiesa fuori della citta, in cui si dovese celebrar alla greca, avendo in animo essa Elena ritirarsi ivi al resto della sua vita: il senato, sepre averso ad ogni altro rito che catolico nel suo stato, diede subito la negativa. Ma accio fosse meno amara, si scuso, per non mancare alcune ideate antecedenti convezioni, di non poter, senza dispensa pontifia, concorer a render sodisfatta essa Elena, la quale e si stimave s amava, come boglie di Sandagl, tanto benemerito della repubblica. *Chronica ragusina Junii Restii (ab origine urbi usque ad anum 1451) item Joanis Gundulae (1451-1484)*, ed. Speratus Nodiolo, Zagrabiae 1893. У писму упућеном деспоту Ђурђу Бранковићу, поред осталог, пише: *Et per le preghiere et diamanda chel fa che per noi sia consentito a dona Jella che possa fare una pizola chiesa fora delle muri de Ragusi dove fara la sia sepultura, pero che pense venire et e morire a Ragusa... Et questa dimanda e et tocha al spirituale shie lo papa. Et del sprituale noi non possiamo impazare se excomunicacion non voliamo incorere che Idio ce guardi. Et che cusi sia se vede et dimostra pero che se noi intessi voressimo far edificare una cheisa secondo la nostra fede romana, non possiamo fare se per lo papa solemmamente non e conceduto et dato licencia at anche fatto dota a tal chiesa per la qual ablemente in essa se possa li idvini officii ccelebrate. HAD, Lett. di Lev. , f. 271, 23. IX 1435.. N. Jorga, *Notes et extraits pour l histoire des croisades II, Paris 1899, 331-332*, први је објавио краћи извод из овог писма. Шири извод, који се овде објављује уступио ми је проф. др. Ђуро Тошић, на чему му најтоплије захваљујем. О писму су још писали К. Јиричек, *Poselstvi Republiku Dubrovnicke k cisarovne Katarine II v. L. 1771-1772*, (наводим по**

Одбијена од Дубровчана, госпођа Јелена Балшић-Сандаљевица, кћи кнеза Лазара, одлучила је да своје последње године проведе у постојбини свога првог супруга и да у Зети, на острву Бешки (Брезовица) у Скадарском језеру, сагради цркву Свете Богородице и у њој себи гроб.

Оба документа настала су у тешким временима за хришћане на Балканском полуострву. То је било прво столеће продирања ислама на тле Византијског Царства и словенских земаља на Балкану. За вишевековне историјске процесе то је био можда само трен, али тај историјски трен, за личност Јелене Балшић значио је цео људски живот.

ПРИЛОЗИ

Тестамент Јелене Балшић

1443, a di 5 aprile.

Testamento de domina Jela de vo (oiuoda) Sandagli.

Преде гв(спо)д(и)на кнеза дѣвр(о)вачкога Никше Пѣцика својем викемъ на пѣоне прѣзванъ дѣховъникъ Никандаръ, стараць јерѣзалим(ь)ски и Иѡванъ калѣгеръ и Добърко Мадъникъ, и свакога ниѡ(ь) ѡсоба заклесмо врѡхѣ тестаментѡ почтенѡга споменѣтиѡ госпоге Елѣе бившаго гв(спо)д(и)на војводе Сандаля кои рекоше Б(ѡ)гѡмъ и дѣшомъ ниѡхъ да ѡвѡ тестаментъ јестъ ѣчиниѡ госпогиѡ Елѣе ѣ свѡм добрѣ здравѡ пѣотѡ и ѣ своѡ добрѣ свѣстѣ и намъ га прѣдалѡ своѡмъ рѣкомъ а подѣ своѡ печатѣ а ѡте да се избрѣши ѡо се ѣ немъ ѣдрѣжи, кога тестаментѡ јестъ почетакъ ѡвѡи:

ѡа имѣ Ѣтца и Сина и Светаго дѣха ѣ Светѣю Троици. Аминъ. Ми гвѣпога Елѣна даци с(ѡ)топочившаго гв(спо)д(и)на кнеза Лазара, да ѣ ѡ свидѣниѣ всакомѣ комѣ се подѡба и пр(ѣ)дѣ кога се сеи писаниѣ изънесе ѡгледати како по милѡсти Божѣи и сина ми гв(спо)д(и)на војводе Степана сѡтвор(и) ми милѡстѣ и да ми своѡ рѣиѣчь кади се са мноѡ стѡѡ ѣ Гѡр(и)чанѣхъ шо годе биѡхъ бѣде ѡдѣлѣчила ѡд имѡниѡ моѣгѡ да м[и] ѣ тѡрѣдо и непоколибѡмѡ ѡдѣ ниѣга и ниѣгѡѡе дѣиѣце. Гаде ѡ рѣчѣна гвѣспѡгиѡ Ел[ѣ]на чинѡ рѣчь за живота моѣи добрѣи свѣсти ѣ моки ако би ми се пр(и)кѡлѣчила самѡтѣ да ѣзѣме гв(оспо)д(и)нѣ војвода Степанъ ѡне дѡе свѣте ѣ Никше Тамаѡ(и)киѡ и ѡо ѣ кѣнтѣшъ златѡмъ фѣигѣданъ и да ѣ гв(спо)д(и)нѣ војводи Степанѣ и кр(ѣ)гла велѡи и петцѡтѣ дѣкѡтѣ кои сѣ ѣ Л(ѣ)кше Полѣтинѡвѡкиѡ такои ѣ добѡтѣмъ како грѣдѣ и плащѣ ѣ бѣсѣрѡмъ ако ѣ г(ѡ)спо)д(и)на војводе да се да гвѣпоге Елѣне воѡводинѣ и ѡце ѡглаѡе моѣе с камниѣмъ и са бѣсѣрѡмъ и ѡботци велѡици. И Владисѡвѣ да се да рѡменѡа сѡѡѡрѣна позлакѣна и прѣстѣнъ с ѡцѣмъ

Радонићу); J. Радонић, *Der Grossvojvode von Bosnien Sandalj Hranic – Kosaca*, *Archiv fur slavische Philologie* XIX, 1-2, 465. J. Тадић, н. д. 118, саопштаѡа више појединости ѡ разним прѣдлозима у току седница дубровѡчких ѡѡа.

злачевем и моци свете цю сѣ прѣ мни. и гвсподичне Каталене шботци мали и пѣтца злата. И Тодоре моиѣ ѡнѣчице да се да посаць на плавлѣнои тканице. | f. 152 И прѣстенѣ ѡ комѣ ками сафинѣ и ѣдан билѣжжаць и встали прѣсенѣци и крѣгла мала кнезѣ Влаткѣ сѣвѣрѣни сѣди кои сѣ ѡ комѣнѣ зделе и пѣхари и цю ѣ црѣкве светагв Гѣвѣрѣгиѣ и новѣ црѣкве Прѣсѣвѣтѣи Бѣ(огороди)ци да се вдалѣчи, а ино да ѡзме гв(спо)д(и)нѣ воѣвода да м[и] ихѣ плати цю бѣде право, да се покрѣѣ црѣква кою самѣ чинила за мои грѣбѣ. А икона злата коѣ ѣ ѡ комѣнѣ како самѣ записала с властели, такои да бѣде сетѣрѣ ми гвсповгѣ деспине. Ако би се деспине самѣрѣтъ прилѣчила, да бѣде тази икона гвспогѣ Блѣе воѣводинѣ.

А цю ѣ тисѣща дѣкаты ѡ комѣнѣ молю и заклинам гв(спо)д(и)на ми и сина воѣводѣ да м[и] ихѣ даа гвсповгѣ Бл(е)нѣ да вна с моѣм дѣховникѣм подели за мою дѣшѣ или прѣво вѣдѣ нихѣ да се да гвспогѣ деспине .Г. дѣкаты да ми се пою летѣрѣдинѣ и да се разѣдели милѣстѣина и моѣмѣ грѣбѣ дѣе ми се прѣлѣдѣчи леки да се да .Г. дѣкаты да ми се пою летѣрѣдинѣ иностанно и да се дѣели милѣстинѣа и црѣкве Светагв Геѣвѣрѣгиѣ ѡ Гѣрице дадохѣ влово кѣпивѣ за .З. дѣкаты да се покрѣ(и)ѣ црѣква и шѣе да имѣ се даа за маистѣре .Л. дѣкат(ѣ). И шѣаи чѣлѣдѣ коѣ ѣ сада прѣ мни кои би се прѣлѣчили на самѣрѣти моѣе да се дасть дѣховникѣ моѣмоѣ старѣ(ѣ)цѣ ѣерѣзѣолимѣ(ѣ)скомѣ Никандрѣ .Н. дѣкаты и калѣгерѣ Ивѣанѣ .М. дѣкаты и Вѣкосавѣ Тамарѣ(и)кю .М. дѣкаты и попѣ Теѣодѣсию .К. дѣкаты и дѣце .Бѣ. дѣкаты и владикамѣ Рѣже и синѣ инои .Л. дѣкаты и Каталени дащѣрѣ(и) Николѣне .Л. дѣкаты. И Добѣрѣ(ѣ)ко ако би се тадаи прѣмѣрѣль на самѣрѣ(ѣ)ти моѣи да мѣ се да дѣкаты .Л. И коѣе се згѣе на самѣрѣти моѣи дѣвоиѣе да им се да прѣикиѣа коликѣ се може згвѣорѣмѣ како да се ѣдоме а встала чѣлѣдѣ да се пѣмилѣѣе з договѣрѣ(мѣ) коликѣ се ѣзѣможе.

А цю ѣ посталѣно ѡ трѣгѣ ѡ Лавѣа Шигѣвѣкиѣ ѡ Бѣрѣшѣ шѣсаты дѣкаты тѣзи дѣкаты да стоѣ црѣ(ѣ)кви новѣи ѡ Гѣрѣ(и)ци цю самѣ ѣчинила ѣа Прѣ(ѣ)светѣои Бѣгѣородице мои грѣ(ѣ)бѣ и по мѣни да има црѣква добѣтѣ(ѣ) вѣдѣ тиѣхѣи дѣкат(ѣ) чѣм се кѣ окрѣ(ѣ)млѣати и виногрѣди кои сѣ ѡ Бѣсѣхѣ цю самѣ кѣпила и с црѣ(ѣ)кѣом Светагв Гѣвѣрѣ(ѣ)гиѣа заменила и ѣтакмѣла виногрѣди и нѣве и маслице ѡ Бѣрѣшѣ и солила, тѣи да и гв(спо)д(и)нѣ воѣвода потѣврѣ(ѣ)ди црѣ(ѣ)кви рѣченѣи и по моѣи самѣрѣти да бѣде томѣи ктѣторѣ и вкрѣ(ѣ)митѣль моѣа ѣнѣка гвспѣгѣа ѣлена воѣводинѣа и нихѣ(ѣ) кнез Влѣдисавѣ или би нихѣ гвспѣцѣтво или чѣиѣ инѣ вни в томѣ попчѣнѣе да имѣтъ. И на моѣе самѣрѣти ако се би кои сѣди вѣрѣли сѣвѣрѣни да ѣзме гвспѣга ѣлена и Влѣдисавѣ и цю им се свѣди вѣдѣ нихѣ да поставѣ ѡ црѣкѣвѣ новѣ на нихѣ рѣсѣжденѣе да бѣде цю би кои недѣстѣатѣкѣ црѣкѣи а вни тиѣм да напраѣе. А цю би коѣе покѣкѣе било или книѣе или цю люѣо ино да се прѣ(и)ложѣ ѡ вѣе црѣкѣе гѣе цю ппрѣ(и)стои. А цю си ми рѣкаль Вѣоиѣ по старѣцѣ Рѣдинѣ ѡ Светѣ Трѣице црѣкѣи корѣ(ѣ)чанѣ(ѣ)скѣ цю кю гвспѣствѣ ви дѣти комѣ инѣмѣ да пишѣ и шѣвѣмено да шѣо цю ми самѣсаѣо прѣнѣсе Бѣ(ѣ)га молекѣе и прѣ(ѣ)чѣстѣ Бѣ(ѣ)гѣородѣ(ѣ)цѣ ѣимѣнихѣ и ѣписахѣ са рѣском дѣховнѣагвѣ ми шѣтѣа старѣца Никанѣдрѣа ѣерѣзѣалимѣца, цю кѣ битѣ гвспѣствѣ ви и инѣм твоѣи дѣше нашѣи а ѣднако ѣе вѣе Бѣ(ѣ)жѣѣе и твоѣе и твою кѣкю прѣ(и)хѣди и на слѣжѣвѣ дѣше нашѣи да заклинамѣ тебе гв(спо)д(и)на и сина ми вѣзѣ грѣха воѣводѣ Стѣпана вѣ Светѣю Трѣице ѣединѣсѣцѣѣю и неразѣделимѣѣю и вѣа стѣрашнѣи сѣдѣ вѣаторѣагвѣ прѣшѣствѣиѣа с(и)на Бѣ(ѣ)жѣ(и)ѣа, ѣгда прѣидѣтъ вѣзѣдѣати комѣжѣдѣ по дѣлѣмѣе ѣгв. Такожде и мою ѣнѣкѣ го[с]погю Бл(е)нѣ ѡ заклинамѣ како шѣои моѣе писанѣе не потѣрѣитѣ ни ж[е] паки на маѣнѣ прѣнѣсти, нѣ вѣе да вѣрѣшѣте и испѣлнѣите за живѣота нашѣгвѣ и по самѣрѣти нашѣи. И шѣе аѣе би кои недѣстѣатѣци бѣли цю бѣли шѣто би подѣобѣало понѣки се в насѣ и в нашѣи дѣши да би своѣм блѣгѣм побѣолѣте и испѣлнѣите в насѣ и в нашѣи дѣше

ЕЗЪ МИ СЪМЪРЪТ(Ъ) И ЖИВОТЪ С ВАШЕ СЪКЕ ПЪРЪЛАГАМО А ПЪРЪДЪ Б(О)ГОМЪ.

Писа се сѣи писаніе въ лѣто , .Ц.Н., рождства Х(ри)с(то)ва ,Л.С.М.В. лѣто м(ѣ)с(ѣ)ца ноемвриа .КѢ. д(а)нь с Гор(и)чанех.

Nota quod in Diversis notariae scripto die VIII aprilis 1443. apparent restituti ducati auri mille alias depositati per dictam dominam Jelam in comune Ragusii et etiam vna inchoneta auri ornata cum perlis et margaritis alias depositata in comune Ragusii et dimissa per dictam dominam Jele domine despine sue sorori, in suprascripto testamento.

Хисторијски архив у Дубровнику, Testamenta Notariae XIII f. 151v-153.

I Die nono aprilis 1443.

Radiuoi Siglica, cancellarius vayoude Stipani, tanquam ambaxiator prefati vayoude nec vxoris et filii eiusdem vayoude vt constat per literas credentiales dominio nostro scriptas que equidem litere cum expeditoria infrascripte confessionis receptionis remanserunt penes ser Nicolaum de Stella cancellarium in ydiomate sclauo comunis Ragusii, nomine et vice prafatorum domini vayoude Stipani, vxoris et filii ipsius confessus fuit habuisse et recepisse ac sibi datos et consignatos fuisse a nobili et sapienti viro ser Nicola Jo(hannis) de Poca rectore Ragusii vigore et virtute libertatis Consilii rogatorum de qua patet in libro ipsius Consilii rogatorum ducatos auri mille qui alias depositati fuerunt in comune Ragusii per olim dominam Jelam relictam vayoude Sandagl et che iuxta formam et tenorem ordinationis prefate domine Jele scriptam in cathastico notarie Ragusii faciens, proinde dictis nominibus finem remissionem, quietationem etc. Liberans etc. Remitens etc. Renunciando etc.

In margine: Pro comuni Ragusii pro ducatis .M. domine Yele qui erunt in comune Ragusii.

Die 28. iunii 1443. Nichander monachus Yerosolimitanus et Dobrechus Merinich nec non domine despine sororis, olim domine Yele relicte vayoude Sandagli vt constat per per eius literas scriptas huic dominio existentes penes ser Nicolaum de Stella canzelarium, nomine prefate domine despine confessi fuerunt habuisse ac consignatam esse a domino rectore ser Georgio de Goze et eius Minori consilio dantibus et consignantibus virtute unius extractus legati facti eidem domine despine per dictam dominam Jelam olim sororem suam in suo vltimo testamento vnam inchonetam auri ornatam perlis et margaritis sibi domine despine dimissam ut prefertur et que stabat in comune Ragusii depositata alias per ipsam dominam Jelam. Renuntiando. Iudex ser Sigismondo de Georgio et Nicola de Stella, testis.

II Item prefatus Radiuoy tamquam ambaxiator prefati vayoude ut constat per literas credentiales scriptas et existentes prout supra nomine prefati vayoude Stipani, confessus fuit habuisse recepisse in auro numerato a prefato domino rectore et Minori consilio dantibus et soluentibus nomine et vice prefati comunis Ragusii vigore partis Consilii rogatorum capte pro prode ducatorum sex milium quos suprascriptus vayouoda Sandagl posuit et habet in comune Ragusii ad prode de quinque pro centenario in anno ducatos trecentos pro prode anni presentis 1443 infiniti in festo sancti Blaxii proxime decursi quod prode spectauit (прецртана три слова) domine Jele in vita eius et immo() per mortem domine ipsius domine Jele spectat ipsi vayoude Stipano. Et hoc in vna parte et in altera parte confessus fuit habuisse ab ipsis domino rectore et consilio

dantibus virtute parti Consilii rogatorum capte die (остављен простор за број)
presentibus mensiis pro tributo Canalis uerperos quingentis pro anno presenti
quod finietur die III augusti proxime futuri. Faciens proinde finem et
remissionem etc. Renuntiando etc.

Actum Ragusii. ante regimen presentibus religiosiis caloieris Nichander et Iouan
missis Ragusium per dictum uayuodam nec non nobilibus uiris Iuan Vlatchovich et
Vochassin Sanchoich ambaxiatoribus prefati uayuode ex alia de causa et Vocha diach,
nec non Johane Expertico cancellario, magistro Xhristophoro de Padua, phisico et
magistro Johane Maria, cyrogico de Feltro, et aiis testibus etc.

In margine: Pro ducati CCC prode et uerperis Vc tributi Canalis.

Хисторијски архив у Дубровнику, Diversa notariae XXVI, f. 177v-178.